

Állásfoglalás a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról

Az éghajlatváltozás tény. Az utóbbi hónapokban megjelent tanulmányok mind egy irányba mutatnak: a tudományos egyetértés már nem csak az éghajlatváltozás tényében született meg, hanem **egyetértés alakult ki az emberiség felelősségével kapcsolatban is** (IPCC 4AR WG1 jelentés, 2007. február). Az éghajlatváltozás közgazdasági oldalát vizsgáló Stern-jelentés (2006. november) kijelenti, hogy **a kibocsátás-csökkentés elodázása sokkal nagyobb gazdasági veszteséget okoz, mint amennyi egy korai, hatékony cselekvés összköltsége lenne.**

A helyzet súlyosságával kapcsolatos korábbi aggodalmak tehát mind beigazolódni látszanak, és a környezetvédő szervezetek előrelátása több oldalról is bebizonyosodott.

Alulírott környezetvédő szervezetek, éppen ezért úgy gondoljuk, hogy **Magyarországnak** környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi szempontból **elemi érdeke** és erkölcsi kötelessége, hogy mihamarabb **megfeleljen az új környezeti kihívásoknak.** A megoldás társadalmi tudatosságon és politikai akaraton alapuló és a fenntartható fejlődés kereteibe beágyazott koherens szakpolitikákkal adható meg. Az **éghajlatváltozást kiváltó okok megszüntetéséhez** társadalmi és gazdasági **szemléletváltásra van szükségünk.** A mélyreható változások nem csak éghajlatvédelmi szempontból lényegesek, hanem általában is jótékonyan hatnak környezetünk állapotára, a gazdaságra és a társadalmi igazságosságot is növelik.

Ezeknek megfelelően **a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia,** és a benne foglalt megoldási javaslatok valamint eszközrendszerek **kizárólag a fenntarthatóság alapelveire épülhetnek.**

A környezetvédő szervezetek ezúton is üdvözlik, hogy a kormányprogramnak megfelelően már megkezdődött a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia előkészítése. **A készülő dokumentummal kapcsolatban közös véleményként az alábbi szempontokat tartjuk kiemelten fontosnak:**

1. Folyamatos, valódi, szektorsemleges kibocsátáscsökkentést kell megvalósítani!

A Stratégia kibocsátáscsökkentési fejezetének szigorú közép és hosszú távú célokat kell lefektetnie, amelyek révén hazánk is kiveszi részét a nemzetközi erőfeszítésekből. Egyetlen szektorban sem engedhető meg kibocsátás-növekedés. A jelenlegi hazai 8 t CO_{eq}/fő/év fajlagos kibocsátás ugyanis jóval a világátlag felett van, így a közhiedelemmel ellentétben Magyarországnak és az itt élő embereknek is van felelőssége és tennivalója a kibocsátáscsökkentés területén. Tekintve, hogy az Európai Unió szigorúbb, 30%-os CO₂ kibocsátás-csökkentési vállalást is tehet, amennyiben ezt más nagy kibocsátók – Amerikai Egyesült államok, India, Kína – is elfogadják magukra nézve, a Stratégiának 2020-ra 35%-os, 2050-ig 60-80%-os CO₂-kibocsátáscsökkentést kell előírnia.

2. Csökkenteni kell a teljes primer energiafelhasználást, valamint minden szektorban növelni kell az energiahatékonyt!

Az üvegházhatású gázkibocsátás túlnyomó része a tágran értelmezett energia szektorból származik. A takarékos és energiahatékony növelésével a teljes primer energiafelhasználást fokozatosan, évi 1%-kal kell csökkenteni. A hatékonyság növelését az energiafelhasználás minden területére – áramtermelés, háztartási energia, közlekedés – ki kell terjeszteni. Az EU által elfogadott célok szellemében a Stratégiának 2020-ra a teljes felhasználás arányában 20%-os energiahatékonyt célt kell előírnia. Miután a legnagyobb potenciállal a hazai épületenergetika rendelkezik, ezért erre külön is nagy hangsúlyt kell fektetni. A lakossági és közösségi energiatakarékos beruházásokat jobban kell a kormánynak támogatnia a piaci

kereslet élénkítése és a lakossági megtakarítások növelése érdekében, ezért minél előbb alkalmazni kell hazánkban is az épületek energiateljesítményéről szóló EU irányelv eszközeit, különösen épületek energiatanúsításának bevezetését.

3. Vissza kell fogni a közlekedési eredetű kibocsátásokat!

A kibocsátó szektorok közül legdinamikusabban a közlekedés bővül. Ezért a kibocsátás-csökkentésben a közlekedési igények növekedését okozó hajtóerők kezelése kulcsszerepet játszik. A legfontosabb a közlekedési szükségletek minimalizálása, a kereskedelem, a logisztika és a területfejlesztés szempontjainak újragondolása. A közlekedés csökkentésének igénye jelenjen meg az ellátó rendszerek reformjában (helyi ellátás, egészségügy reformja, kistérségi együttműködés), és általában az ágazati politikákban is.

Összhangban az EU közlekedéspolitikai prioritásaival elsősorban a közösségi közlekedés, illetve a vasúti szállítás fejlesztésére kell a forrásokat összpontosítani. Érvényre kell juttatni a szennyező fizessen elvet. A városi agglomerációkban mindenképp előtérbe kell a szabályozással kell a közlekedési szükségleteket csökkenteni és a kapacitásokkal összhangban álló, jobb környezeti állapotot biztosító közösségi/egyéni közlekedési arányt visszaállítani.

A megújuló energiaforrásoknál lefektetett alapelveket figyelembe véve a bioüzemanyagok nem kaphatnak prioritást.

4. Bővíteni kell a megújuló energiaforrások használatát!

Míg a megújuló energiaforrásokra épülő technológiák egyre olcsóbbak, a hagyományos energiaforrások ára nő. A hazai potenciáladatok alapján saját forrásaink hosszabb távon akár a jelenlegi felhasználás felét is fedezhetik. A Stratégia 2020-ra az EU által elfogadott célok szellemében 20%-os megújuló energiaforráson alapuló termelést irányozzon elő a teljes felhasználás arányában, a megújuló energiaforrások részarányát azonban a teljes felhasznált energiamennyiség csökkentésével egyidejűleg kell megvalósítani. A megújuló energiaforrás is csak akkor szolgálja az éghajlatvédelmet, ha megfelel az alábbi kritériumoknak:

- a teljes életciklusra számított energiamérlege pozitív,
- a biodiverzitást nem csökkenti és a
- társadalmi/szociális fenntarthatóságnak is eleget tesz.

(lásd továbbá az OT állásfoglalást a szilárd biomassáról,

http://www.energiaklub.hu/dl/kiadvanyok/biomassza_allasfoglalas.pdf)

5. Az atomenergia nem tekinthető a kibocsátás-csökkentés eszközének!

Az atomenergia nem fenntartható energiaforrás, ezért nem alkalmazható a kibocsátás-csökkentés eszközeként sem, ráadásul elvonja a forrásokat a fenntartható megoldásoktól. Habár az atomenergia-ipar világszerte az éghajlatváltozás aktualitását meglovagolva szeretné felvirágoztatni hanyatló iparágát, ez több okból sem lehetséges.

- Fajlagos költségét tekintve a legdrágább megoldás, hiszen minden atomenergiára költött forint tízszeres kibocsátás-csökkentést hozna, ha inkább energiamegtakarékosági intézkedésekbe fektetnék,
- Az uránérc nem áll kifogyhatatlanul rendelkezésre, intenzív kitermelés esetén 30-40 éven belül kifognának a készletek
- A kiégett fűtőelemek több százezer évre okoznak fejtörést utódainknak, amely ma még felbecsülhetetlen költségeket is ró rájuk
- A nukleáris létesítmények üzemeltetési kockázata akkora, amelyet egyetlen biztosító társaság sem vállal át. Katasztrófa bekövetkezési valószínűsége ugyan kicsi, de a bekövetkező kár felbecsülhetetlen mértékű.

- A terrorizmus fokozódásával egyre komolyabb veszélyforrás minden nukleáris létesítmény, illetve a nukleáris proliferáció.

6. A kibocsátáscsökkentés érdekében gazdasági szabályozó eszközöket kell alkalmazni!

Olyan gazdasági szabályozó eszközökre van szükség, amelyek egyrészt a nem helyben képződő költségek (externáliák) beépítésével csökkentik az anyag- és energiafelhasználást, másrészt ahol szükséges, támogatást nyújtanak a környezetbarát technológiáknak, ezzel segítve elterjedésüket.

A gazdasági szabályozás legkézenfekvőbb módja a minden szén-dioxidkibocsátással járó tevékenység megadóztatását jelentő erőforrásadó, amelynek az optimális működés eléréséhez az alábbi követelményeket kell kielégítenie:

- Univerzális, tehát minden szektort egyformán bevon,
- Tiszta, keresztfinanszírozás nélküli adórendszerben működik,
- Az általa elvont forrásokat egy megfelelő adófilozófiával máshol egyidejűleg ellensúlyozza (pl. jövedelemadó csökkentés), és figyelembe veszi a különböző társadalmi csoportok teherviselő képességét.

7. Csökkenteni kell a fosszilis energiahordozók felhasználását!

A fosszilis energiahordozók felhasználása nem fenntartható. A jelenlegi energiafelhasználási rendszer hazánk esetében nagyon erős importfüggőséget okoz, ezért az éghajlatvédelmi célok mellett nemzetstratégiai megfontolásból is törekedni kell a fosszilis energiahordozók fokozatos kiváltására. Mindezt azonban úgy kell végrehajtani, hogy a társadalmi átmenet és méltányosság biztosítva legyen.

8. Forrásokat kell biztosítani a kapcsolódó kutatásokra és fejlesztésekre, valamint támogatni kell az innovációt!

Fontos az éghajlatvédelemmel kapcsolatos kutatások ösztönzése és irányuk meghatározása. A nemzetközi viszonylatban hagyományosan erős hazai szürkeállományra alapozott, a megújuló energiaforrásokra, az energiahatékonyság javítására valamint az anyag- és energiaszegény technológiákra vonatkozó innováció többszörös hasznos hozhat. Magyarország nemzetközi tekintélyének erősítené a kifejlesztett technológiák külföldi elterjesztése különösen a fejlődő országokban, amely globális éghajlatvédelmi szempontból is értékes lehetne. A kutatásokat ki kell terjeszteni az éghajlatvédelemben felhasználható potenciálok felmérésére (energiahatékonyság, megújuló energia technológiák) is.

9. Fel kell készíteni a lakosságot az éghajlatváltozás mérséklésére és elviselésére!

A lakosság felkészítése nélkül a Stratégia társadalmi beágyazottsága elégtelenné válik, s így a benne foglaltak megghiúsulhatnak. Ezen a területen kiemelt szerep jut a civil szervezeteknek. Az állam felelőssége azonban ehhez, valamint saját tájékoztató tevékenységeihez is forrásokat biztosítani. A Stratégia ugyanakkor nem fókuszálhat kizárólag a társadalom problémáira, a természetes rendszerek alkalmazkodó képességét is figyelembe kell vennie. Szükséges tehát, hogy a Stratégia az alkalmazkodás keretében kitérjen az ökológiai táj-rehabilitációra, és természetvédelmi kérdésekre is.

Elengedhetetlen, hogy mind a jelenlegi, mind a következő generációkat megismertessük az éghajlatváltozás okaival, hatásaival, megelőzése érdekében megtehető lépésekkel. Mindezekről tájékoztatni kell a társadalmat a Nemzeti Alaptantervbe való téma-beépítéssel, informális (oktatási) fórumokon, illetve az ismeretterjesztés valamennyi eszközével. E szemléletformálás célja a paradigmaváltás, a fenntartható termelési és fogyasztási struktúra kialakítása.

10. A kapcsolódó nemzetstratégiai dokumentumokat harmonizálni kell az éghajlatváltozási stratégiához!

A már elkészült, vagy készülő egyéb stratégiákat (energia, hulladék, közlekedés, mezőgazdaság, fejlesztéspolitika stb.) a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiához kell igazítani. Ennek hiányában olyan ellentmondások kerülhetnek a nemzetstratégiai dokumentumok közé, amelyek veszélyeztetik az éghajlatvédelmet és a hatékony alkalmazkodást is.

Az alulírott környezetvédő szervezetek ezúton kérik a Magyar Köztársaság Kormányát, hogy

- ❖ a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia kialakítása során vegye figyelembe az állásfoglalásban rögzített szempontokat,*
- ❖ a készülő stratégiával kapcsolatos társadalmi egyeztetési folyamat során a zöld mozgalom szervezetei is lehetőséget kapjanak a Stratégia érdemi alakítására,*
- ❖ a zöld mozgalom a Stratégiában foglaltak megvalósítását, illetve a ráépülő cselekvési programok működtetését ellenőrző fórumokba delegáltakon keresztül betekintést kaphasson.*

Budapest, 2007. június 6.

További csatlakozó szervezetek:

1. Asztmás és Allergiás Betegek Országos Szövetsége (ABOSZ)
2. BOCS Alapítvány
3. Bodrog Egyesület
4. Csermely Környezetvédelmi Egyesület
5. Egyszülős Családokért – Zalai
6. Krízisközpont Alapítvány(Zalaegerszeg)
7. Életharmónia Alapítvány
8. Egyetemes Létezés Természetvédelmi Egyesület
9. E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület
10. Energia és Környezet Alapítvány
11. Hatvani Környezetvédő Egyesület
12. HOLOCÉN Természetvédelmi Egyesület
13. HuMuSz Hulladék Munkaszövetség
14. Kerekerdő Alapítvány
15. Keresztúri Társas Kör Kulturális és Környezetvédelmi Egyesület
16. Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózata Kötháló
17. Középkertért Egyesület
18. Magosfa Alapítvány
19. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
20. Magyarország Természeti és Kulturális Örökségéért Alapítvány
21. Messzelátó Egyesület
22. Ökológiai Stúdió Alapítvány
23. Ökorégió Alapítvány a Fenntartható Fejlődésért (Dötk)
24. Pannon Természetvédő Szövetség
25. Pécsi Zöld Kör
26. Programváltozatok a Vidékfejlesztésre Civil Szövetség (Zalaegerszeg)
27. Reflex Környezetvédő Egyesület
28. SZIKE Környezet- és Egészségvédelmi Egyesület
29. Tisza Klub
30. Válaszúton Hagyományőrző és Környezetvédő Alapítvány
31. WWF Magyarország
32. Zöld Akció Egyesület
33. Zöld Fiatalok
34. Zöld Kapcsolat Egyesület
35. Zöld Kör
36. Zsámbéki Medence Tájvédelmi Egyesület